

det, hvor inderlig gjerne jeg end saae den parlamentariske Sag fremmet, som i gamle Dage var vor fælles Opgave, men hvad jeg kan gjøre, er rolig at overveie den derved skabte Situation. Det er min Overbevisning, at, havde vi staaet fast som et parlamentarisk Parti, saa vilde vi den Dag i Dag have havt Seiren ihænde, ikke paa den Maade, at vi, som man har sagt, vilde have knust vore Modstandere, thi der er Ingen, der skal knuses i en politisk Kamp. Parlamentarismen kræver blot, at Mindretallet træder fra; og at Flertallets Mænd, selv om det ikke er Mænd af Flertallets egen Midte, træde til. Det er ikke nogen Knusning, det er mange Gange en Opbevisning for Mindretallet, at det kommer til at indtage sin rette Plads, idet det sætter sig paa Oppositionens Bænke. Utsaa, kun i den Forstand vilde det have været en Seir, men en saadan Seir havde været en Anerkendelse for Folkethingets Retstillings og for vor Betragtning uden at være noget Angreb enten paa det andet Thing eller paa andre Faktorer i Statsstyrelsen. Det vilde være sket, det er min fulde Overbevisning, og jeg har troet, at vi engang vare den solide Opposition, som det ærede Medlem talte om, ikke en 60, men 70 Mand, man havde da Ret til at vente sig Noget af denne Opposition; der var da Mange udenfor vor Seir, som ventede sig meget og vare villige til at gjøre Skridt, som det af sociale Hensyn var haardt at gjøre for Mange i et lille Samfund, og at støtte det Oppositionsparti, hvilket man mente, havde Ret. Selv om det i mange enkelte Sager ikke har Ret, sagde man, har det Ret her i Kampen ifjor mod Provisoriet, og derfor ville vi støtte det. Men det brast og brast paa en saadan Maade, at man maatte — jeg kan ikke forstaa det rettere — se det, som jeg saae det ifjor Foraar, at Slaget ved Provisoriet var uigenkaldelig tabt, og tabt med et Nederlag af den Betskaffenhed, som Demokratiet i Danmark aldrig før havde lidt og lidt udenfor og trods Valgdagens Program og Tanke. Vi have senere havt mere nergaaende og alvorligere Erfaringer om denne Glendighed, end der skal omtales her, men vi, der have arbejdet paa denne Sag, og vi, der have været med til at give Folket omkring i Landet den rette Forstaaelse efter vor Betragtning af deres Retigheder og Pligter som Borgere og deres Betydning som Vælgere, maatte sige: Her ligger Demokratiet, som det aldrig har ligget før. Naar Folkethinget, navnlig under det ærede Medlems Ledelse, havde bragt det dertil, som han under Finantslovsbehandlingen ifjor fortalte os, at Folkethinget ingen Midler havde lige overfor en Regjering, der udstedte Provisoriet, og at overfor en saadan Regjering vare vi nøbte til at bevilge Midlerne, men med en konstitutionel Regjering kunne vi nok holde Stand, og havde bragt det dertil, at Oppositionspartiet paa den Maade havde kræntet

de Principer, hvorpaa Partiet selv havde levet, da maatte vi sige, at hvis det ikke var et Nederlag, da var Intet et Nederlag. Derfor sagde jeg dengang: I dette Folkething er min Plads givet i et parlamentarisk Mindretal. Jeg har ikke som saadan Ret til at arbejde paa at afsætte eller indsatte Ministerier, og dette Ministerium af 12te April 1877 har vundet Seiren, og har forsaavidt faaet konstitutionel Resolution for sine Synder, som det i hint Aar, da det møbte her, paa Provisoriet har faaet bevilget 70 Millioner Kr. paa Indtægtsiden og 70 Millioner Kr. paa Udgiftssiden. Det var den Maade, man møbte Ministeriet paa, og naar det ærede Medlem taler om mine Sommermøder, det vil sige min Betragtning udenfor denne Sal — jeg skal ikke komme dybt ind derpaa, i saa Henseende har den ærede Formand jultændig Ret — da er min Betragtning den samme endnu den Dag idag, og den gaar ud paa at bringe alvorlige Demotrater til at indse Nederlagets Omfang og at læse dem at øve sig i Laalmodighedsarbejde for atter at vinde frem igjennem Mindretal til Flertal. Vor Stilling var given, da vi møbte den 1ste Oktober. Vi antog da, at, hvad de Herrer havde sagt om Forhandling i Foraaret, var alvorligt ment, og vi mente, at i enhver Sag, hvori vi kunde mødes i Enighed med de Herrer, der vilde vi forhandle, thi vi skulde som Mindretal forhandle, hvor stærkt vi end vare imod Ministeriet af 12te April. Men de Herrer meldte sig fra Genese, og vi fortsatte Forhandlingerne om det One og om det Andet i Efteraaret efter vor Evne. Den 3die Januar 1879 vifer det ærede Medlem hen til, og han mener, at da fik vi en solid Opposition, ja, de Herrer have forstaaet, hvor solid jeg anser ham og hans ærede Venner for at være som Opposition. Jeg siger, at de Herrer ikke ere Modstandere af det nuværende Ministerium. De ere det i Ord, hveranden Sommer og hveranden Winter, men ere det ikke i Handling naar det kommer til Stykket; saaledes hænger det sammen, og jeg kan ikke betragte ham som Modstander af Ministeriet, og det vil være mig umuligt under disse Forhold at gaa ind i en Kamp med ham og hans som Fæller. Jeg vil sige, at jeg vilde spigte min Overbevisning, spigte den Pligt, jeg har ligeover for mine Vælgere og Vælgerne omkring i Landet, om jeg vilde gaa ind i en parlamentarisk Kamp med de Herrer som Fæller, thi jeg maa af dyretjibt Erfaring sige, at det vilde ikke være Andet end en Skuffelse, saa at den sidste Næst og det sidste Naab for Rejsningen af Demokratiet vilde falde. Naar det ærede Medlem sigter til mine Udtalelser ved første Behandling af Finantsloven, da maatte jeg maaske sige et Aar Ord derom, for at det ærede Medlem kan vide, at det stemmer ganske nøie med, hvad jeg her har sagt. Om det ærede Medlem siger jeg netop, at naar den ene Part af disse Forhandlende har givet Debatten denne Kulør ved at blande saadanne